

Lieta C-507/18**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2018. gada 2. augusts

Iesniedzējtiesa:*Corte suprema di cassazione* (Itālija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2018. gada 30. maijs

Kasācijas sūdzības iesniedzējs:

NH

Atbildētāja kasācijas instancē:*Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI - Rete Lenford***Pamatlietas priekšmets**

Kasācijas sūdzība par otrās instances tiesas spriedumu (ar ko ir atstāts negrozīts pirmās instances tiesas spriedums, kas ir nelabvēlīgs kasācijas sūdzības iesniedzējam) un lūgums uzdot prejudiciālu jautājumu Eiropas Savienības Tiesai kā priekšnoteikums konstitucionālās likumības jautājuma pieņemamībai *Corte costituzionale italiana* [Itālijas Konstitucionālajā tiesā].

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Šādu Direktīvā 2000/78/EK paredzēto normu aspektu precīza interpretācija:
a) advokātu asociācijas tiesības celt prasību un b) tiesiskā regulējuma par diskriminācijas novēršanu darbā piemērošana viedokļa paušanai.

Prejudiciālie jautājumi

- 1) Vai Direktīvas 2000/78/EK 9. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka asociācija, ko veido advokāti, kas specializējas atšķirīgas seksuālās orientācijas subjektu

kategorijas tiesiskajā aizsardzībā [un] kuras statūtos ir deklarēts mērķis veicināt minētās kategorijas kultūras un tiesību ievērošanu, ir automātiski uzskatāma par kolektīvo interešu pārstāvi un bezpeļņas asociāciju, kurai ir tiesības celt prasību tiesā, tostarp prasību par zaudējumu atlīdzību, ja pastāv apstākļi, kas ir uzskatāmi par diskriminējošiem minētajai kategorijai?

- 2) Vai Direktīvā 2000/78/EK paredzētās aizsardzības pret diskrimināciju piemērošanas jomā, saskaņā ar precīzu tās 2. un 3. panta interpretāciju, ietilpst tāda viedokļa paušana pret homoseksuālo personu kategoriju, kurā izklaides radio programmas intervijā intervējamā persona ir paziņojusi, ka nekad nepieņemtu darbā vai negribētu sadarboties ar minētajām personām savā profesionālā birojā, kaut arī darbinieku atlase tai nebija ne aktuāla, nedz plānota?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Padomes Direktīva 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju; it īpaši 1., 2., 3., 9., 17. pants un 29. apsvērums.

Komisijas Ieteikums (2013. gada 11. jūnijs) par kopējiem principiem attiecībā uz dalībvalstu aizlieguma un atlīdzināšanas kolektīvās tiesiskās aizsardzības mehānismiem saistībā ar Savienības tiesību aktos paredzēto tiesību pārkāpumiem (2013/396/ES).

Atbilstošā Tiesas judikatūra

Spriedums, 2008. gada 10. jūlijs, C-54/07 *Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding/Firma Feryn NV*; it īpaši 18. punkts

Spriedums, 2013. gada 25. aprīlis, C-81/12 *Asociația Accept/Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării*; it īpaši 2., 25., 27., 31., 49. punkts

Spriedums, 2017. gada 14. marts, C-157/15, *Samira Achbita un Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding/G4S Secure Solutions NV*; it īpaši 37. un 38. punkts

Ģenerālvokāta Pojareša Maduru [*Poiares Maduro*] 2008. gada 12. marta secinājumi lietā C-54/07 *Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding/Firma Feryn NV*; it īpaši 2. un 16. punkts

Atbilstošās valsts tiesību normas

2003. gada 9. jūlija Leģislatīvais dekrēts Nr. 216 – Direktīvas 2000/78/EK par vienlīdzīgu attieksmi pret nodarbinātību un profesiju īstenošana (turpmāk tekstā – Leģislatīvais dekrēts Nr. 216/2003), it īpaši:

1. pants. Priekšmets

“Šajā dekrētā ir paredzēti noteikumi par vienlīdzīgas attieksmes īstenošanu pret personām neatkarīgi no reliģijas, uzskatiem, invaliditātes, vecuma un seksuālās orientācijas attiecībā uz nodarbinātību un darba apstākļiem, paredzot vajadzīgos pasākumus, lai šie faktori neizraisītu diskrimināciju, ņemot vērā arī atšķirīgu ietekmi, ko vienādas diskriminācijas formas var atstāt uz sievietēm un vīriešiem”.

2. pants. Diskriminācijas jēdziens

“1. Šajā dekrētā [...] vienlīdzīgas attieksmes princips nozīmē, ka nenotiek nekāda tieša vai netieša diskriminācija reliģijas, uzskatu, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ. Šis princips paredz, ka nedrīkst notikt tieša vai netieša diskriminācija, kas ir definētas turpmāk:

- a) tiešā diskriminācija notiek tad, ja salīdzināmā situācijā pret vienu personu izturas, ir izturējušies vai izturētos sliktāk nekā pret citu personu reliģijas, uzskatu, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ;
- b) netiešā diskriminācija notiek tad, ja acīmredzami neitrāla noteikuma, kritērija, prakses, akta, vienošanās vai darbības dēļ personas, kuras atbalsta konkrētu reliģiju vai uzskatus, kurām ir konkrēta invaliditāte, konkrēts vecums vai konkrēta seksuālā orientācija, atrodas konkrētā nelabvēlīgā situācijā salīdzinājumā ar citām personām. [...]”

3. pants. Piemērošanas joma

“1. Vienlīdzīgas attieksmes neatkarīgi no reliģijas, uzskatiem, invaliditātes, vecuma un seksuālās orientācijas principu piemēro visām personām gan publiskajā, gan privātā sektorā, un tā tiesisko aizsardzību var nodrošināt atbilstoši 4. pantā norādītām formām it īpaši šādās jomās:

- a) piekļuve nodarbinātībai un darbam, gan pašnodarbinātajiem, gan darbiniekiem, to skaitā atlases kritēriji un darbā pieņemšanas nosacījumi;
- b) nodarbinātība un darba nosacījumi, to skaitā paaugstināšana amatā, atalgojums un atlaišanas nosacījumi;
- c) piekļuve visu veidu un visu līmeņu profesionālajai informācijai, profesionālajai izglītībai, papildu profesionālajai izglītībai un pārkvalificēšanās iespējām, to skaitā praktiskā darba pieredzei;
- d) līdzdalība un iesaistīšanās kādā darbinieku, darba devēju organizācijā vai citās profesionālās organizācijās un šādu organizāciju sniegtās priekšrocības. [...]”

5. pants. Tiesības celt prasību

“1. Arodbiedrībām, asociācijām un organizācijām, kas pārstāv aizskarto tiesību vai interesi saskaņā ar pilnvaru, kas izsniegta ar publisku aktu vai apliecinātu

privāttiesisku aktu, pretējā gadījumā tā nav spēkā, ir tiesības celt prasību saskaņā ar 4. pantu no diskriminācijas cietušās personas vārdā vai atbalstam pret fizisku vai juridisku personu, kurai ir piedēvējama diskriminējoša rīcība vai akts.

2. Subjektiem, kas minēti 1. punktā, ir tiesības celt prasību arī kolektīvās diskriminācijas gadījumos, ja nav iespējams tieši un nekavējoties noteikt personas, kas ir cietušas no diskriminācijas”.

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Radio intervijas laikā kasācijas sūdzības iesniedzējs apgalvoja, ka savā advokātu birojā nevēlas pieņemt darbā un nevēlas sadarboties ar homoseksuālām personām. Par minēto faktu 2014. gada 6. augustā tas tika sodīts ar *Tribunale di Bergamo* [Bergamo tiesas], kas darbojās kā darba tiesa, rīkojumu. Minētajā rīkojumā kasācijas sūdzības iesniedzēja rīcība tika atzīta par pretlikumīgu, atzīstot tās diskriminējošo raksturu, tam tika piespriests atlīdzināt zaudējumus 10 000 EUR apmērā un tika uzdots arī publicēt rīkojuma daļu valsts mēroga laikrakstā.
- 2 Kasācijas sūdzības iesniedzējs pārsūdzēja šo rīkojumu *Corte d'appello di Brescia* [Brešas apelācijas tiesā], kas ar 2015. gada 23. janvāra spriedumu noraidīja iesniegto apelācijas sūdzību.
- 3 Kasācijas sūdzības iesniedzējs iesniedza kasācijas sūdzību par šo spriedumu.

Pamatlīstas pušu galvenie argumenti

- 4 Kasācijas sūdzības iesniedzējs iesniedz šo kasācijas sūdzību, pamatojoties uz deviņiem pamatiem, tomēr Tiesas nolēmuma taisīšanai no tiem ir būtiski vienīgi:
- 5 otrais pamats, kas attiecas uz Leģislatīvā dekrēta Nr. 216/2003 5. panta nepareizu piemērošanu, ciktāl kasācijas sūdzības iesniedzējs apstrīd asociācijas tiesības celt prasību. Tā kā minēto asociāciju veido vienīgi advokāti un advokātu palīgi, un tā specializējas LGBTI [lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un interseksuāļu, turpmāk tekstā – “LGBTI”] personu tiesību tiesiskajā aizsardzībā, bet to neveido tieši LGBTI personas, tā nevarot pretendēt būt par kolektīvo interešu nesēju un subjektu, kas pārstāv minētās intereses.
- 6 Piektais pamats, kas attiecas uz Leģislatīvā dekrēta Nr. 216/2013 2. panta 1. punkta a) apakšpunkta un 3. panta pārkāpumu vai nepareizu piemērošanu, jo kasācijas sūdzības iesniedzējs neesot stādījies priekšā kā darba devējs, bet, gluži pretēji, kā vienkārša privātpersona, kas vienīgi izsaka viedokli. Kasācijas sūdzības iesniedzēja apgalvojumi esot tikuši izteikti radio raidījuma kontekstā, jokojojot, un tie neesot publisks paziņojums par darbā pieņemšanas politiku. Ja kasācijas sūdzības iesniedzējs tiks sodīts par minētajiem apgalvojumiem, tā tiesības brīvi paust savu viedokli, kas ir garantētas *Costituzione* [Itālijas konstitūcijas] 21. pantā,

tiktu pārkāptas. Tāpēc apelācijas instances tiesai būtu bijis jāiesniedz Tiesā lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, bet tā to neiesniedza.

- 7 Sestais pamats, kurā tiek izvirzīts jautājums par Leģislatīvā dekrēta Nr. 216/2013 2. panta [1. punkta] a) un b) apakšpunkta un 3. panta atbilstību Itālijas konstitūcijai saistībā ar konstitūcijas 21. pantu, lūdzot uzdot Eiropas Savienības Tiesai prejudiciālo jautājumu, lai ļautu *Corte costituzionale* kontrolēt tā saucamo pretlimitu ievērošanu (pārbaudīt atbilstību Itālijas tiesību sistēmas pamatprincipiem).

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 8 Vispirms iesniedzējtiesa aplūko kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatu, kas attiecas uz advokātu asociācijas tiesībām celt prasību. Konkrētāk, minētā tiesa šaubās, vai advokātu asociācija, kas piedāvā atšķirīgas seksuālās orientācijas personu tiesisko aizsardzību, ir subjekts, kas pārstāv kolektīvās intereses Direktīvas 2000/78 9. panta 2. punkta izpratnē, tādēļ, ka tās statūtos ir iekļauts arī mērķis izplatīt LGBTI personu kultūru.
- 9 Saskaņā ar Direktīvu 2000/78, kā arī ar valsts tiesību aktiem ne visas asociācijas var celt prasību cita subjekta vārdā un ne visām ir savs subjektīvs tiesiskais stāvoklis, bet tikai tām, kurām ir subjektīvās tiesības īpašnieka deleģētās pilnvaras, vai kurām “ir likumīga interese nodrošināt šīs direktīvas noteikumu ievērošanu”, vai saskaņā ar valsts tiesību terminoloģiju “kas pārstāv aizskartās tiesības vai interesi”.
- 10 Gadījumā, ja diskriminācija tiek īstenota pret visu kategoriju, kas ir aizsargāta ar tiesisko regulējumu, un nav iespējams noteikt konkrētu cietušo subjektu, Leģislatīvā dekrēta 216/2003 5. panta 2. punkts ļauj asociācijai celt prasību ar pārstāvību *ex lege*, nenoteiktas kopienas vārdā, pieņemot diskriminācijas novēršanas interešu paplašināto raksturu.
- 11 Atšķirībā no citām jomām, diskriminācijas apkarošanas jomā Itālijas likumdevējs nav precizējis vai nav devis kritērijus, lai skaidri identificētu asociācijas, kas pārstāv konkrētās intereses.
- 12 Privāta asociācija var celt prasību kā subjekts, kas pārstāv kolektīvās intereses (saskaņā ar Direktīvas 2000/78 9. pantu), un darboties kā tai tieši piemītošās kolektīvās intereses nesēja, ja minētā interese ir kvalificēta. Tā var to aizsargāt tiesā, ja nav iespējams noteikt atsevišķu diskriminēto subjektu vai subjektus, un minētā asociācija pārstāv kolektīvās intereses (skat. Leģislatīvā dekrēta 216/2003 5. panta 2. punktu). Minētās prasības ir jāpārbauda katrā konkrētajā gadījumā.
- 13 Attiecībā uz asociāciju aplūkojamajā strīdā ir jāpārbauda, pirmkārt, vai diskriminācija, kas izrietēja no kasācijas sūdzības iesniedzēja apgalvojumiem, esot vienlīdzīgas attieksmes darbā pārkāpums, ir kaitējusi kādai nenoteiktai subjektu

kategorijai. Otrkārt, ir jāpārbauda, vai, ņemot vērā tās statūtus, kolektīvā interese ir šīs asociācijas interese, kuras aizsardzība ir subjekta darbības mērķis.

- 14 Turklāt saskaņā ar Eiropas Komisijas 2013. gada 11. jūnija Ieteikumu (2013/396/ES) asociācijai ir jābūt bezpeļņas struktūrai.
- 15 Apelācijas instances tiesa, ņemot vērā arī apstākli, ka asociācijas statūtos ir noteikts “*mērķis veicināt*” LGBTI “*personu kultūras attīstību un izplatīšanu un tiesību ievērošanu*”, atzina, ka šī asociācija ir tiesīga celt prasību, lai aizsargātu pret diskriminācijām darbā, saistībā ar tās tiešo interesi un lai saņemtu zaudējumu atlīdzību savā labā.
- 16 Tomēr, tā kā tā ir advokātu asociācija un statūtu galvenais mērķis ir sniegt tiesisku palīdzību, iesniedzējtiesai ir radušās šaubas.
- 17 Pēc tam iesniedzējtiesas argumentācija pievēršas kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatam par tiesiska regulējuma par diskriminācijas novēršanu darbā piemērošanu domu izpaušmei.
- 18 Iesniedzējtiesa norāda, ka gan Savienības tiesiskais regulējums, gan Itālijas tiesiskais regulējums, ar ko tas ir īstenots, attiecas uz situāciju saistībā ar darba tiesisko attiecību nodibināšanu, īstenošanu vai izbeigšanu, un koncentrējas uz vienlīdzīgas attieksmes darbā meklējumiem, kopš nodibināšanas posma, ar mērķi nodrošināt nodarbinātības pieaugumu un ar to uzlabot dzīves apstākļus.
- 19 Šķiet, ka diskriminācijas novēršanas tiesiskais regulējums pilnīgi neskar domu izpaušmes brīvību, kā arī neparedz to ierobežot.
- 20 Diskriminācijā ir jāsalīdzina divi stāvokļi: subjekta, kas uzskata, ka ir ticis diskriminēts, un subjektu, kuriem nav varbūtējai diskriminācijai raksturīgo pazīmju.
- 21 Izskatāmajā lietā jautājums būtu par diskrimināciju, pieņemot darbā.
- 22 Pamatojoties uz Savienības un valsts tiesisko regulējumu, uz ko atsaucas iesniedzējtiesa, tā uzskata, ka esot nepieciešama *faktisku* diskriminācijas draudu situācija un iesniedzējtiesa šaubās, vai, tā kā nav individuālu darba pārrunu vai publiski paziņota darba piedāvājuma, vienkārši apgalvojumi ir pietiekami, lai radītu diskrimināciju. Tas būtu pretrunā tiesiskas valsts principiem un pamattiesībām.
- 23 Šajā saistībā iesniedzējtiesa atsaucas uz Tiesas judikatūru (konkrēti, lietām C-54/07 un C-81/12) un norāda, ka Tiesa, no vienas puses, ir atzinusi diskriminācijas esamību, ja pastāv faktiskā diskriminējoša darbā pieņemšanas politika, bet, no otras puses, nekad nav nonākusi līdz apgalvojumam, ka ar Direktīvu 2000/78 tiktu noteikts sods par vienkāršu viedokļa paušanu, kura, tā kā tā esot kritizējama un neesot atbalstāma, tā nekādi neskarot diskriminējošo

darbinieku atlasi, kas varētu atturēt konkrētus kandidātus no [dalības] notiekošajā procedūrā.

- 24 Iesniedzējtiesa norāda, ka Tiesa turpretī ir uzsvērusi iesaistīto interešu līdzsvarotību, it īpaši, ja varētu tikt aizskartas tiesības un brīvības, kas tāpat ir atzītas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (skat. lietu C-157/15).
- 25 Ņemot vērā minētos apsvērumus, iesniedzējtiesa uzskata, ka ir nepieciešams, lai Tiesa interpretētu Direktīvu 2000/78 un izteiktu viedokli par ierobežojumiem, kas izriet no šīs direktīvas.

DARBBA VERSIJA